

SVRHA U STRUKTURI VREDNOSTI DAROVITIH U SRBIJI KAO KRITIČKA SPOSOBNOST I INTERNI MORALNI VODIČ

Prof. dr Grozdanka Gojkov

Doc. dr Aleksandar Stojanović

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača
„Mihailo Palov“ Vršac
Učiteljski fakultet Beograd

Koliko je kod darovitih u Srbiji
manifestovana svrha, smisao života?

- Svrha, smisao života - zasnovana na teoriji višestruke inteligencije i teoriji o svrsi, kao jednom od aspekata moralne darovitosti
- Operacionalizovana dimenzijama preuzetim od Seane Moran - posmatrana kroz pitanje svesnosti o tome čemu pripada smisao, kroz vrednosnu strukturu koja je u osnovi smisla i u kojoj je meri ovaj smisao, svrha bila ugrađena u namere, aktivnosti i prosocijalno rasuđivanje

- na šta daroviti Srbije stavljaju etički fokus, etički senzibilitet?
- mogu li se, i u kojoj meri, svrstati u moralne eksperte, razumevanjem moralne društvene situacije?
- koliko shvataju značaj življenja moralnim životom?...

- Eksplorativno istraživanje (2009/2010.)
- Metoda istraživanja - neeksperimentalno sistematsko posmatranje
- Uzorak nameran, članovi MENSE N = 96
- Anoniman upitnik napravljen za potrebe ovog istraživanja elektronski dostavljen ispitanicima

Cilj istraživanja:

utvrditi koliko je kod članova MENSE Srbije prisutna, ili uobičajena svrha, smisao života (posmatrana kao aspekt moralne darovitosti i posmatrana kroz pitanje svesnosti čemu pripada smisao), sagledavanje vrednosne strukture koja je u osnovi smisla i u kojoj je meri ovaj smisao, svrha ugrađena u namere, aktivnosti i prosocijalno rasuđivanje

Osnovna hipoteza:

- daroviti u Srbiji imaju svoje primarne ciljeve koji čine njihov smisao života; u njihovoj strukturi nalaze se vrednosti koje upućuju na mogućnost da se zaključi da je u strukturi smisla etički kodeks i etički senzibilitet izrazito prisutan, što većinu darovitih Srbije svrstava u moralno darovite

Statistička analiza –

multipla analiza korespondentnosti, χ^2 i faktorska analiza

NALAZI I DISKUSIJA

- Svrha kao unutrašnjim moralni kompas prisutna kod manjeg broja ispitanih članova MENSE u Srbiji
- Iz deskriptivne analize smisla života vidi se da smisao života ispitanih čine sledeće vrednosti: lični razvoj (41,7%), srećan život (13,5%), porodica(44,8%), uživanje u životu (18,8%), ostavljanje **pozitivnog traga u životu (uraditi nešto trajno za dobrobit sveta u kojem se živi)** (18,8%), **ljubav u najširem smislu** (9,4%), samopoštovanje, posvećenost poslu (18,8%), zdravlje i prijatelji (11,5%)

- Ispitani za koje je smisao života ostavljanje pozitivnog traga za sobom (18,8%, prema zanimanju, polu, uzrastu i području najviše ostvarenih potencijala) strukturisu se na sledeći način:
 - studenti (23,5%), inženjeri (17,6%), učenici (17,6%), lekari (5,9%);
 - muškog pola (61,1%);
 - uzrasta 21-40 godina (66,7%), a na uzrastu 41-50 god. 5,6%, na uzrastu 51-60 god. 11,1%);
 - potencijale ostvarili najviše na području nauke i društvenih aktivnosti (46,2%), a najmanje na porodičnom planu (7,7%).

- Faktorska analiza vrednosti darovitih izvršena je pomoću metoda kategoričke analize glavnih komponenta (*categorical principal components analysis*).
- S obzirom na odnos između objašnjene varijanse i broja faktora (dimenzija) optimalno rešenje su tri faktora koji zajedno objašnjavaju 43,5% varijanse vrednosti) - do konvergencije je došlo nakon 7 iteracija.

Faktorska opterećenja

	Faktor		
	1	2	3
Sm zivota-licni razvoj	.196	.807	.680
Sm zivota-srecan zivot	-.317	-.331	-.084
Sm zivota-porodica	.766	-.134	-.123
Sm zivota-uzivati u zivotu	.078	-.410	.178
Sm zivota-ostaviti poz trag	-.302	.233	-.105
Sm zivota-ljubav	-.163	-.301	.221
Sm zivota-samopostovanje	.148	.066	.549
Sm zivota-posao	.608	-.435	-.430
Sm zivota-zdravlje	.540	.172	-.035
Sm zivota prevazilazi sebe	.449	.123	.842

- 1) prvi faktor definiše prisustvo **vrednosti lične orijentacije** (porodica, uspeh u poslu, zdravlje...)
- 2) drugi faktor definiše prisustvo vrednosti: **lični razvoj**, ali i odsustvo vrednosti uživati u životu i posao;
- 3) treći faktor definiše prisustvo: **prevazilaze lične orijentacije, samopoštovanje i lični razvoj** u smislu visokih ostvarenja sopstvenih potencijala.

- Treći faktor predstavlja indikator samosvesnosti, potvrdu samorazumevanja, i jednu od značajnih karakteristika intrapersonalne darovitosti, odnosno indikator samoshvatanja i razumevanja – ovi ispitanici smatraju da je smisao života nešto neprolazno, značajno za napredak čovečanstva, za olakšavanje života drugima...
- pitanje za dublje statističke i kvalitativne, a posebno metodološke analize: zašto se ovim nalazima jasnije ispoljila veza između samorazumevanja i ostvarenja?

Zaključci istraživanja

- najveći broj darovitih (43,2%) smatra da su određene vrednosti za njih smisao života jer im pružaju osećanja sreće, ispunjenosti i zadovoljstva samim sobom
- nešto manje darovitih (34,6%) navodi da su određene vrednosti smisao života jer omogućuju napredak, kako lični tako i celog čovečanstva - ovde su se svrstali i oni kod kojih je naglašeno shvatanje samorazumevanja, kao značajne dimenzije svrhe.

Zaključci

- ispitanici koji su se najviše ostvarili do sada svrstani su u kategorije: nauka, umetnost, lično obrazovanje, međuljudski odnosi, obrazovanje drugih i emotivni plan – to je drugi indikator svrhe i indikator postojanja ne samo prosocijalnog razmišljanja, nego i angažovanja u aktivnostima koje mogu biti u skladu sa operacionalizacijom svrhe prihvaćenom u ovom radu, i potvrda pretpostavke o postojanju unutrašnjeg moralnog kompasa
- postojanje ove veze potvrda je teze o postojanju visoko izražene intrapersonalne inteligencije kod skoro svakog drugog ispitanog, sa samoorganizovanim životnim ciljem koji prevazilazi vlastitu ličnost

Zaključci

- Deskriptivna analiza potvrđuje nalaze drugih istraživanja, pre svega Seane Moran, po kojima su daroviti sa jače izraženom svešću o tome ko su oni pronašli način da integrišu nešto lično i značajno u njihovu viziju sutrašnjice i, sa aktivnostima koje su im bile dostupne i koje su bile u funkciji drugih, ostvarivali svoje namere
- Nismo mogli da zaključimo odakle dolazi individualnost ovih svrha

Zaključci

- Svrha kao konstanta nije varirala u zavisnosti od pola, uzrasta, zanimanja, niti u odnosu na uspeh na studijama u grupi ispitanih sa izraženom moralnom etičkom darovitošću
- nismo mogli zaključiti koji od posmatranih faktora svrhu, kao vid intrapersonalne inteligencije, značajnije nijansiraju u grupi kojoj pripadaju.

Zaključci

- U narednim koracima obrade i interpretacije nalaza ovoga istraživanja ostaje da se bliže sagleda koliko ovi pojedinci, koji izražavaju podršku za potrebe drugih mogu efikasnije od drugih da rukovode sobom ka pozitivnim aspiracijama za sve
- treba ove nalaze uporediti sa nalazima uzorka koji nije selekcionisan u smislu visokih intelektualnih sposobnosti i proveriti variranje etičke darovitosti u odnosu na uzrast.

Hvala na pažnji!